

Fiskeridirektoratet
Postboks 185 Sentrum
5804 Bergen

Oslo, 11.03.2022

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2019/5325

Saksbehandler:
Inger Marie Haaland

Havbruk til havs- Innspill til områdene Sklinnabanken og Trænabanken

Vi viser til Fiskeridirektoratets brev sendt 11. februar 2022 der det bes om innspill til område 1 Sklinnabanken og 5 Trænabanken. Vi viser også til Miljødirektoratets tidligere innspill til disse områdene sendt 15. oktober 2019.

Det er et mål fra regjeringen at akvakulturproduksjonen i Norge skal øke. Miljødirektoratet mener det er viktig at områdene som åpnes for akvakultur er områder som har lavest mulig risiko for negativ påvirkning på miljøet. For å sikre dette trengs det et godt kunnskapsgrunnlag. Det er i dag lite kunnskap om forekomster av sårbar natur og konsekvenser av akvakultur for villaks, sjøfugl og sårbar natur. Særlig er det behov for mer kunnskap om samlet belastning for villaks, sjøfugl og sårbar natur av flere akvakulturanlegg og annen virksomhet i et område.

Innledning

Miljødirektoratet ga innspill til område 1 Sklinnabanken og 5 Trænabanken og flere andre områder i en tidlig innspillsrunde 15. oktober 2019. Basert på innkomne innspill ba Fiskeridirektoratet om ytterligere innspill til områdene 2 Norskerenna sør, 10 Frøyabanken sør/ 11 Frøyabanken nord og 7 Tromsøyflaket før en eventuell anbefaling til NFD om videre konsekvensvurdering og blokkåpning. Ettersom det har vært lite interesse for akvakultur i område 7 Tromsøyflaket, ber Fiskeridirektoratet nå om ytterligere innspill til område 1 Sklinnabanken og 5 Trænabanken for å se om disse områdene bør anbefales.

Fiskeridirektoratet ber om at område 1 og 5 sammenliknes og at vi angir hvilket område som vurderes som mest aktuell for konsekvensvurdering og videre tilrettelegging for akvakultur. Direktoratet ber om at sameksistens med akvakultur vurderes og at det gis innspill på tema til konsekvensutredning og eventuelle justering av områdenes yttergrenser jf. epost mottatt 1.mars 2022. Miljødirektoratet fikk utsatt frist for innspill til fredag 11.mars 2022.

Miljødirektoratet mener tema som utredes i en konsekvensutredning av et område kan gi et viktig kunnskapsgrunnlag for beslutningen om et område skal åpnes for akvakultur. Dette kunnskapsgrunnlaget kan også være nyttig for Miljødirektoratet når vi skal vurdere søknad og

vilkår for tillatelse til havbruk etter forurensningsloven (lokalitetssøknad). For å sikre effektivitet i søknadsbehandlingen er det viktig at vi tidlig får anledning til å spille inn tema til konsekvensutredningen som skal gjennomføres.

Generelt om hensynet til villaks for begge områdene:

Vi viser til vår uttalelse til Fiskeridirektoratet 15. oktober 2019, der vi uttrykte bekymring for at etablering av fiskeoppdrett til havs vil føre til spredning og unaturlig høy forekomst av lakselus og andre smittestoffer til nye områder der villaksen oppholder seg. Spesielt fordi havbruk til havs vil komme i tillegg til dagens kystnære fiskeoppdrett og ikke i stedet for. Siden vår uttalelse i 2019 har det kommet mer kunnskap om mulig smittespredning og laksens vandringsruter, og villaksen har kommet på rødlisten. Område 1 og 5 ligger utenfor Namsenfjorden, med landets nest største laksestamme, (Namsen), og andre viktige laksevasdrag. Det er også sannsynlig at postsmolt fra de viktige laksebestandene i Trondheimsfjorden, og fra laksevasdragene i Nordland passerer gjennom eller beiter der. Havforskningsinstituttet har modellert smittespredning fra disse områdene¹, og resultatene tyder på en viss fare for spredning fra område 1 og 5 til produksjonsområdene innenfor, men at den kan være noe redusert, først og fremst fordi disse områdene ligger utenfor kyststrømmen. Havforskningsinstituttets modellering har ikke inkludert smitterisiko for utvandrende smolt og instituttet påpeker at kunnskapen om utvandningsrutene for postsmolt fra lakseelvene er begrenset². Lakseoppdrett i de to områdene vil etter vår vurdering medføre økt risiko for smitte av lakselus for den utvandrende laksesmolten fra vassdragene innenfor. Dette gjelder også for større laks i den grad de bruker disse områdene for beiting. Likeledes vil oppdrett i disse områdene kunne gi økt smitte av andre sykdommer fra oppdrett til villfisk og økt innblanding av rømt laks i gytebestandene.

Vi støtter Mattilsynets uttalelse gjengitt i områderapporten om at det må foreligge tilstrekkelig kunnskap om spredning av lus og sykdom innenfor og fra områdene som vurderes for akvakultur til havs, og at områdene bør vurderes på bakgrunn av villaksens tilvekstområder og vandringsruter. Vi mener det ikke er tilrådelig å etablere fiskeoppdrett i de aktuelle områdene før denne kunnskapen er tilstrekkelig.

Det er vanskelig å vurdere om det er forskjell mellom de to områdene i potensiell negativ påvirkning på laksestammene ved at det etableres fiskeoppdrett der. Kunnskapen om laksesmoltenes vandring er for liten til å trekke klare konklusjoner om det. Graden av potensiell påvirkning på laksestammene bør vies stor oppmerksomhet i konsekvensutredningene. Det samme gjelder faren for negativ påvirkning på andre lands laksestammer, dersom de bruker disse områdene til vandring eller beiting. Vi viser ellers til avsnittet "generelt om hensynet til villaks" i vårt innspill til tre utvalgte områder sendt 3. desember 2021, da dette også er aktuelt for område 1 og 5.

Område 1 strekker seg fra 14-58 nm fra grunnlinjen, område 5 fra 12-79 nm utenfor grunnlinjen. I konsekvensutredning av områdene bør det vurderes om den indre grensen mot øst bør trekkes

¹ Ådlandsvik, B. 2019, Havbruk til havs – smittespredning, Havforskningsinstituttet

² J. Albretsen m.fl., 2019, Delrapport 2: Havbruk til havs – fysiske miljøbetingelser og økosystempåvirkning, Havforskningsinstituttet

lenger ut til havs av hensyn til villaksen. Selv om Havforskningsinstituttet påpeker at faren for spredning av lakselus inn mot kysten er lavt på grunn av at disse områdene ligger utenfor kyststrømmen, vil lusesmitte kunne generelt kunne få større konsekvenser for den utvandrende laksesmolten jo nærmere kysten den er.

Områdene overlapper med foreslåtte SVO-områder³

Som Fiskeridirektoratet beskriver i høringsnotatet, så overlapper område 1 Sklinnabanken med foreslått SVO "Kystsonen Norskehavet nord" i området som ligger nærmest kysten. Det samme gjelder for område 5 Trænabanken som overlapper med foreslått SVO "Kystsonen Lofoten" i nordøstlig del av området. Etablerte forbudsområder pga korallrev som Trænarevet og til dels Røstrevet ligger "nedstrøms" for de foreslåtte områdene 1 og 5. Bankområder som Sklinna- og Trænabanken karakteriseres ved at strømforhold og topografi fører til lang oppholdstid for vannmasser og potensiell opphopning el samling av egg, larver og yngel. Det kan bidra til at det oppstår høyproduktive områder (som igjen gir godt grunnlag for beitende fisk og sjøfugl, osv.) og det er usikkert hvordan det påvirkes av akvakultur. Områdene er viktige gyteområder for sild, og sildelarvene vil ofte ha opphold i bankområdene i noe tid pga de karakteristiske strømforholdene, før de drifter videre med kyststrømmen. Det vises også til at det er noe skipstrafikk og fiskeriaktivitet i områdene, en mulig arealkonflikt med Forsvarsbygg i Sklinna 1 og overlapp med foreslått havvindfelt Træna vest i område 5 Trænabanken. Effekter av samlet påvirkning på miljøverdier og økosystemene i området bør undersøkes. Vi viser til vår uttalelse om SVO-områder sendt 15.november 2019, hvor vi skriver "Der hvor SVO eller deler av SVO-er skal vurderes åpnet for akvakultur til havs, bør den totale miljøpåvirkningen på naturmangfoldet vurderes grundig før et område åpnes. En slik totalvurdering av påvirkning på naturmangfold for et større område kan ikke overlates alene til den enkelte avgrensede lokalitetsklarering." Basert på kunnskapen fra konsekvensutredningen bør man også vurdere om grensene for område 1 og 5 skal justeres.

Mareano har kartlagt flere svampforekomster sydøst i område 1. Disse forekomstene ligger delvis innenfor foreslått SVO. Også i område 5 finnes det forekomster av svamp i nord, som overlapper med foreslått SVO, og i sør. Disse forekomstene kan medføre at det ikke kan gis tillatelse etter forurensningsloven til etablering av akvakultur i nærheten. Det er få registrerte funn av sårbare arter og naturtyper, både i område 1 og 5. Det er derfor behov for å kartlegge eller vurdere sannsynlighet for slike forekomster i de to områdene og konsekvenser av akvakultur for slike arter. I forbindelse med en konsekvensutredning for området kan det være nyttig å se på hva som eventuelt er gjort av visuelle ROV- kartlegginger i forbindelse med petroleumsvirksomhet. Disse kartleggingene er nå tilgjengelig i en karttjeneste⁴ med informasjon om hvor det er kartlagt og der kartleggingsrapporter kan lastes ned [Innsyn visuelle undersøkelser \(miljodirektoratet.no\)](https://innsyn.miljodirektoratet.no/).

³ Eriksen, E. et al., Særlige verdifulle og sårbare områder (SVO) i norske havområder – Miljøverdi, Rapport fra havforskningen, Havforskningsinstituttet, 2021 <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2021-26>

⁴ <https://visuell.miljodirektoratet.no/>, Innsyn visuelle undersøkelser (miljodirektoratet.no).

Hensyn til sjøfugl

Norske havområder utgjør viktige leveområder for både norske og internasjonale sjøfuglbestander, og fiskeoppdrett til havs representerer en ny potensiell negativ påvirkningsfaktor for sjøfugl gjennom hele året. Flertallet av norske sjøfuglbestander er allerede i en presset situasjon med 63 % av artene (34 av 54 arter) på den nye rødlisten. Det er derfor behov for å snu den negative trenden for sjøfuglbestandene (se brev sendt 15. november 2019).

Vi har tidligere gitt innspill til at både område 1 og 5 overlapper med områder som er viktig for sjøfugl. En mulig sameksistens forutsetter også at man tar hensyn til sjøfuglens arealbruk gjennom året. Særlig vil det være viktig å se på samlet belastning for fuglen ved at den fortrenses fra viktige beiteområder og oppholdsområder gjennom året. Dersom område 1 eller 5 skal vurderes åpnet for akvakultur er det behov for en mer grundig analyse av sjøfugldata. SEAPOP og SEATRACK vil være viktige kilder/utgangspunkt for en slik analyse, som også bør drøfte hvordan oppdrett vil kunne tenkes å påvirke – direkte og indirekte (gjennom næring). Hensyn til fugl og fortrenning fra fugl fra viktige områder pga samlet næringsaktivitet vil kunne påvirke muligheten for et akvakulturanlegg til å få tillatelse etter forurensningsloven. Vi viser ellers til avsnittet "generelt om hensyn til sjøfugl" i vårt innspill til tre utvalgte områder sendt 3. desember 2021, da dette også er aktuelt for område 1 og 5.

Oppsummert

Miljødirektoratet mener det i dag ikke er kunnskapsgrunnlag nok til å foretrekke det ene området fremfor det andre når det gjelder område 1 Sklinnabanken og område 5 Trænabanken. En konsekvensutredning vil kunne gi et bedre grunnlag til å si hvilket område som fra en miljømessig vurdering gir minst risiko for miljøpåvirkning/ konflikt med miljøinteresser. Vi gjør oppmerksom på at selv om et av områdene blir anbefalt for akvakultur, så kan miljøinteresser som forekomst av sårbar natur og samlet miljøbelastning i området, gjøre at det ikke kan innvilges tillatelse etter forurensningsloven på enkeltlokaliteter innenfor området.

Av hensyn til villaks og særlig utvandrende postsmolt, mener vi det bør vurderes om områdenes grenser mot øst (mot kysten) bør justeres slik at smitterisiko blir mindre. Kunnskap om sjøfugl i området og deres arealbruk gjennom året bør også inngå i en vurdering av om grensene for områdene bør justeres.

Vi mener en konsekvensutredning av område 1 og/ eller 5 bør ta inn følgende tema (ikke utfyllende liste):

- Konsekvenser for villaks (risiko for smitte til kystnære områder, risiko for smitte på utvandrende smolt både norsk og utenlandsk)
- Konsekvens for villaks av økt rømming, og endret risiko for rømming på grunn av sjøpattedyr
- Konsekvenser av NASCO-konvensjonen, handlingsplan for villaks og måloppnåelse i kvalitetsnormen for villaks, for etablering av akvakultur i området.
- Konsekvenser for sjøfugl (arealbruk, sårbarhet, bifangst, totalpåvirkning fra akvakultur, samlet påvirkning fra akvakultur og annen næring/ aktivitet)
- Forekomst og konsekvenser for sårbare arter og naturtyper

- Samlet påvirkning på naturmangfoldet og økosystemet i foreslåtte områder for akvakultur sammen med annen næring/ aktivitet
- Beskrive mulighet for sameksistens med andre menneskelige aktiviteter og næringer
- Beskrive mulige avbøtende tiltak

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Cecilie Kristiansen
seksjonsleder

Inger Marie Haaland
senioringeniør